

26 לכאורה, יש לשאול: לשם מה מוסיף רש"י את המילה
27 "אף"? הרי רק המילה "חרון" חשובה כאן, ורמוזה
28 ב"חרן"²⁷.
29 אלא, במילה "אף" נרמז הענין של היו ניזונין
30 בחסדו של הקדוש-ברוך-הוא, בחינת חסד שלמעלה
31 מהשתלשלות, כי המילה "אף" מצביעה על דרגת האור
32 שלמעלה מהשתלשלות, כפי שיוסבר להלן.

ז.

חרון אף - השפעה מדרגה שמעל להשתלשלות
33 בפרשת בשלח²⁸ אומר רש"י שחרן הוא משורש
34 "חרה", ואת המילה "חרה" אין מוצאים רק לגבי אף
35 (חרה אף²⁹), אלא גם לגבי "גרון", כנאמר³⁰ "נחר
36 גרוני", וכפי שרש"י מפרש ש"נחר" הוא מלשון "חרה"
37 – הגרון יבש.

38 שני פירושים אלו קיימים גם בענין "חרן": (א) כפי
39 שמפרש רש"י כאן: חרון אף של מקום. (ב) חרן (עם
40 הכולל) בגימטריא גרון³¹ – וחרן, אותיות נחר, רמז
41 לענין של "נחר גרוני"³², הגרון יבש והקול אינו יכול
42 לעבור דרך הגרון כראוי.

43 ההבדל בין שני ענינים אלו הוא:

44 "גרון" הוא המקשר בין הראש – המוח, לבין
45 הלב³³. כלומר, ההשפעה היורדת מהשכל שבמוח אל
46 המדות (הרגש) שבלב עוברת באמצעות הגרון. כאשר
47 הגרון הוא במצב של "נחר גרוני" אין הוא מאפשר את
48 ירידת ההשפעה מהמוח ללב. לעומת זאת האף, הוא
49 מעל לגרון, והענין של "אף" נעלה מן החכמה, כי
50 החכמה היא תחילת ההשתלשלות, ואילו הריח הוא
51 מעל להשתלשלות³⁴.

1 או (בדרך הפשט): מובן והגיוני שאדם הראשון,
2 יצור כפיו של הקדוש-ברוך-הוא צריך להאריך ימים
3 ביותר (לולא חטא עץ הדעת), וככל שהדור מתרחק
4 ממנו הוא חלש יותר ודומה יותר באורך-חיינו
5 לדורותינו.

ו.

הדורות שלפני מתן תורה ניזונין בחסדו של
הקב"ה

6 למרות שבפירושו, בדרך הפשט, אין רש"י מסביר
7 כאן את הטעם לאריכות הימים של עשרת (או עשרים)
8 הדורות, בכל זאת הוא רומז לכך בדרך הסוד שבתורה.
9 וכאמור פעמים רבות שבפירושו רש"י מוסיף "יינה של
10 תורה"¹⁹ – פנימיות התורה.

11 חז"ל אומרים²⁰, שעשרים וששה הדורות שלפני
12 מתן תורה היו ניזונין בחסדו של הקדוש-ברוך-הוא.
13 מבואר בחסידות²¹ שהם ניזונו וקבלו השפעה מדרגת
14 החסד שמעל ל"סדר ההשתלשלות" והירידה לעולם,
15 ששם "אם חטאת... ורכו פשעיך מה תעשה לו, אם
16 צדקת מה תתן לו..."²²: זוהי דרגה הנעלית מכדי כך
17 שמצוות או עבירות ישפיעו עליה²³. ולכן גם עוברי
18 עבירות יכולים לקבל חיות מדרגה זו²⁴.

19 וכשם שיש הבדל כללי בין כ"ו הדורות שלפני מתן
20 תורה לבין אלו שלאחר מתן תורה, כך יש הבדל גם
21 בתוך כ"ו הדורות עצמם: עשרים הדורות הראשונים,
22 לפני "שני אלפים תורה"²⁵, ניזונין בחסדו של הקדוש-
23 ברוך-הוא שלמעלה מהשתלשלות – יותר מאשר ששת
24 הדורות האחרונים²⁶.

25 לענין זה רומז רש"י במילים "חרון אף", שהרי,

שם (בנוגע לאריכות ימים) ובגין דא באברהם אתמר כו'. וראה שם לפנ"ז
ב' הנוסחאות – "ומאברהם" או "וימנח" (ובלקו"ת שם – "עד נח").

(27) לכאור' ה' אפשר לתרץ ע"פ מ"ש רש"י בבשלה (טו, ח): כשאדם
כועס יוצא רוח מנחיריו כו' וכל אף וחרון שבמקרא אני אומר כן חרה
אף כו' – אבל עדיין אינו מובן כי"כ (נוסף לזה שהתלמיד עדיין לא למד
פ' בשלח): כדי להדגיש ד"חרון" מלשון חרון, ה' מתאים יותר לכתוב
חרון (ולא חרון אף).

(28) שם.

(29) כפרש"י שם.

(30) תהלים סט, ד.

(31) לקו"ת להאריז"ל ר"פ ויצא. פ' וישב. תו"א וראו נח, ג. ועוד.

(32) לקו"ת שם פ' וישב. תו"א ויצא כא, ג. ועוד.

(33) לקו"ת שם. תו"א ותו"ח וראו (ביאור לד"ה לכן אמרו). ובכ"מ.

(34) ד"ה והריחו תקס"ב (ע' סד). לקו"ת מסעי צ, ד. שה"ש לג, א.

ובכ"מ. וראה אד"ר קל, ב. אד"ר רפט, א. רצד, א.

וראה שערי אורה ד"ה בכ"ה בכסלו (פ"ג ופכ"ה), וד"ה והוא כחתן
תרג"ז (פ"א ואילן) דיש ב' בחי' בריח: (א) ריח דקרבתות שהוא ע"ד ריח

(19) היום יום ע' כד.

(20) פסחים קיח, א.

(21) אוה"ת בראשית רפח, א. קוני' ומעין מאמר ח' ואילן. וראה
בארוכה ד"ה ויהי בשלח בסה"מ תקס"ב (ע' קמו), תו"א, תו"ח ואוה"ת
(ע' שג). ועוד.

(22) איוב לה, ויז.

(23) אף שאאפ"ל שמעשה התחוננים אין להם שום תפיסת מקום
(כדמוכח מזה גופא שהי' "חרון אף של מקום"; וכן מעונשי דור המבול
וההפלגה. וראה בארוכה תו"ח שם) – בכ"ז "מוותרים להם ביתר מכפי
המדה והדין והמשפט כו'" (תו"ח שם).

(24) ראה תקו"ז (ת"ע בסופו. וראה לקו"ת ברכה צג, ריש ע"ב)
דאריכות ימים דדורות הראשונים היא מבחי' אריך אנפין.

(25) סנהדרין צז, סע"א. ע"ז ט, א.

(26) ראה אוה"ת בראשית שם. ולהעיר, דבמשנה אבות (פ"ה מ"ב)
עשרה דורות כו' עשרה דורות מנח ועד אברהם כו' להודיע כמה ארך
אפים לפניו – שהפ"י בזה הוא (כמבואר במקומות שבהערה 21) שקבלו
מבחי' "ארך אפים" שלמע' מהשתלש – כולל רק עד אברהם. וראה תקו"ז